Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Vår dato: 22.03.2021
Vår ref: 2021/2601
Deres dato: 15.03.2021
Deres ref:

Saksbehandler, innvalgstelefon
Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen, 78 95 03 14

Norsk Ornitologisk Forening
Sandgata 30 B
7012 Trondheim
ingar@birdlife.no

Stabbursnes naturreservat – Dispensasjon til ferdsel og overvåking av sædgås, dverggås og brushane – Norsk Ornitologisk Forening

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Norsk Ornitologisk Forening (NOF) dispensasjon til ferdsel og overvåking av sædgås, dverggås og brushane i Stabbursnes naturreservat. Se nærmere detaljer og vilkår i vedtaket nedenfor.

Bakgrunn

Det vises til søknad fra Norsk Ornitologisk Forening (NOF) datert 12. mars 2021 om ferdsel, fangst og merking av sædgås, dverggås og brushane i Stabbursnes naturreservat (NR).

Fangsten vil bli ledet av Ingar Jostein Øien og Tomas Aarvak, som begge har lang erfaring fra fangst og merking av blant annet dverggås, sædgås og brushaner i Stabbursnes NR. Når det fanges flere fugler, vil det som regel være assistenter til stede for å assistere fangstlederne, slik at håndtering av fuglene skjer skånsomt og så raskt som mulig.

Det opplyses også om at nødvendige tillatelser er gitt av Miljødirektoratet og Mattilsynet for fangst, håndtering og instrumentering av de tre aktuelle artene.

De omsøkte tiltakene kan oppsummeres i tabellene nedenfor.

Oversikt over tiltak knyttet til ferdsel, fangst/merking og instrumentering for artene dverggås, sædgås og brushane.

Tiltak/arter	Dverggås
Ferdsel i område med ferdselsforbud	05.05 – 15.06 15.08 – 15.09
Fangst og merking	• Maksimalt 4 individ fanges og får halsbånd med GPS/GSM – sendere og fargefotringer. • Fangstmetodikken kan føre til at flere enn 4 dverggjess fanges. Disse individene vil kun få fargefotringer. • Maksimalt antall dverggjess som kan få fargefotringer i tillegg til de 4 individene som både skal ha GPS/GSM – sendere og fargefotringer, er 15. • Fangsten foregår ved bruk av kanon-nett.
1 – 2 kamuflasjetelt	• Fotografering/video-filming. Formål er identifisering av individer og bruk av bilder til dokumentasjon, illustrasjoner og informasjonsmateriell. • Kamuflasjeteltene settes opp før dverggjessene kommer for å unngå unødig forstyrrelse av dverggjessene. • Teltene vil bli benyttet aktivt i ca. 1 – 2 døgn under vårrastingen.

Tiltak/arter	Brushane
Ferdsel i område med ferdselsforbud	05.05 – 15.06 15.08 – 15.09
Fangst og merking	• Fangsten gjennomføres ved bruk av klappfelle på spillplass. • Noen få innfangede fugler av hannkjønn påmonteres fargefotringer. • Spillplassene for brushaner ligger langt unna beiteområdene til dverggjess, noe som betyr mindre forstyrrelse av dverggjess under fangst og håndtering av brushaner. • Tiltaket kan bidra til å gi svar på hvor brushanene i Finnmark har sine vinteroppholdssteder.
1 – 2 kamuflasjetelt	• Fotografering/video-filming. • Formål er identifisering av individer og bruk av bilder til dokumentasjon, illustrasjoner og informasjonsmateriell. • Kamuflasjeteltene settes opp før dverggjessene kommer for å unngå unødig forstyrrelse av dverggjessene. • Teltene vil bli benyttet aktivt i ca. 1 – 2 døgn under vårrastingen.

Tiltak/arter	Sædgdås
Ferdsel i område med ferdselsforbud	05.05 – 15.06 15.08 – 15.09
Fangst og merking	• De fleste rastende sædgjess ved Stabbursnes er tundrasædgjess (*Anser fabalis rossicus*), som hekker på vidda/fjellområder i finnmark. • Tidspunkt for fangst ved bruk av kanon-nett er ca. 09.05 – 17.05. Det kan bli aktuelt å fange gjess også utenfor dette tidsrommet. Fangsten foregår under vårrastingen og før dverggjessene kommer, og ikke på hovedmyra der de fleste dverggjessene oppholder seg. Dette vil føre til mindre forstyrrelse av dverggjessene. • Det er ingen begrensning på antall sædgjess som kan fanges, og innfangede gjess påmonteres halsringer. • Dersom det fanges taigasædgås (*Anser fabalis fabalis*), som hekker i skogsområder (for eksempel Pasvik, Neiden og Skoganvarre), er det ønskelig å montere GPS – sendere på maksimalt 4 individer av denne arten. • Tiltaket utføres for å få mer kunnskap om trekk- og populasjoner.
1 – 2 kamuflasjetelt	• Fotografering/video-filming. • Formål er identifisering av individer og bruk av bilder til dokumentasjon, illustrasjoner og informasjonsmateriell. • Kamuflasjeteltene settes opp før dverggjessene kommer for å unngå unødig forstyrrelse av dverggjessene. • Teltene vil bli benyttet aktivt i ca. 1 – 2 døgn under vårrastingen.

Satsforvalterens vurdering

Søknaden er behandlet etter forskrift om Stabbursnes NR av 16. desember 1983 nr. 2012 og naturmangfoldloven av 19. juni 2009 nr. 100.

Når det gjelder ferdsel i områder med tidsbegrenset ferdselsforbud, kan Statsforvalteren gi tillatelse til slik ferdsel dersom det ikke er i strid med verneformålet, jf. verneforskriften pkt. VI. For fangst, håndtering og påmontering av fotringer, halsbånd og GPS/GSM – sendere på dverggås, sædgås og brushane, finnes det ikke spesifiserte dispensasjonshjemler. Dette betyr at denne delen av søknaden må behandles etter § 48 i naturmangfoldloven (nml.) av 19. juni 2009 nr. 100.

Av denne bestemmelsen går det frem at dispensasjon bare kan gis dersom tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Vilkårene er kumulative, det vil si at begge vilkårene må være oppfylt for at Statsforvalteren kan dispensere for omsøkte tiltak. Det at vilkårene er oppfylt, gir ikke krav på dispensasjon. I avveiningen av om dispensasjon skal gis, må det foretas en skjønnsmessig vurdering. Det skal også vurderes om en eventuell innvilgelse av søknaden kan føre til presedensvirkninger.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven framgår at nml. § 48 ikke kan anvendes for å utvide rammen trukket opp i vernevedtaket. Nml. § 48 skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Det fremgår av nml. § 8 at kravet til kunnskapsgrunnlaget skal være oppfylt før myndighetene fatter vedtak i saken. Statsforvalteren mener det foreligger god kunnskap om verneverdiene i Stabbursnes NR gjennom Naturbase, tidligere erfaringer og kjennskap til forskningsprosjektet, befaringer til området og samarbeid med Statens naturoppsyn (SNO) og Norsk Ornitologisk Forening (NOF). Statsforvalteren vil på dette grunnlaget fastslå at kunnskapsgrunnlaget i henhold til nml. § 8 er oppfylt. Det er således ikke behov for å ta i bruk føre-var-prinsippet etter nml. § 9.

I følge Norsk rødliste for arter 2015 er dverggås kritisk truet (CR), brushane er sterkt truet (EN) og sædgås har status som sårbar (VU). Dette betyr at samtlige arter er truet, og at overvåking av disse artene må utføres i tråd med nml. § 10 om økosystem-tilnærming og samlet belastning og etter prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder i nml. § 12.

Statsforvalteren er i utgangspunktet positiv til at det forskes på arter som benytter verneområdene i deler av sin livssyklus, og spesielt på arter som har hatt bestands-nedgang og som er sårbare for ulike inngrep og forstyrrelser. Dette kan gi forvaltningen ny kunnskap som igjen kan bidra til at tiltak kan iverksettes for å styrke artenes overlevelse og bestandsfremgang på sikt. Det må imidlertid også vurderes om forskningen er nødvendig, og om den kan gjennomføres i områder som ikke er omfattet av vern.

Statsforvalteren konstaterer at det våren 2018 rastet rundt 109 ulike dverggjess på Valdakmyra, og at det tilsvarende tallet for 2019 var rundt 90 – 100. Disse tallene er blant de høyeste som er registert siden overvåkingen startet i 1990. I 2020 ble det registrert til sammen 104 individer under vårrastingen, noe som betyr at antall individer har vært nokså konstant under vårrastingen de siste tre årene.

Statsforvalteren er klar over at antallet registrerte dverggjess på Valdakmyra har hatt en bra oppgang siden midten på 2000-tallet, men kjenner også til at det er variasjoner fra år til år og at bestanden av dverggås fortsatt er svært sårbar. I følge NOF kan bestands-oppgangen til dels tilskrives fangst av rødrev som startet i dverggåsas kjernehekke-områder i 2008, og i den forbindelse kan det nevnes at Statens naturoppsyn (SNO) felte 88 rødrever innenfor dverggåsas kjernehekkeområde våren 2020.

Med middels produksjon i 2018 – 2019 og svært lav produksjon i 2020, forventes det ikke økning i hekkebestanden i 2021 og 2022. Bestanden er likevel betydelig større enn i 2004, da populasjonen var på sitt laveste nivå med kun 9 potensielle hekkepar registrert på våren, mot for eksempel 41 voksne par våren 2020. Hekkesesongen i 2020 endte opp med kun en unge (ett kull), som er det dårligste hekkeresultatet som er registrert siden oppstarten av høstovervåkingen i 1994.

Ved at forskningsaktivitetene ledes av Ingar Jostein Øien og Tomas Aarvak, som begge har lang erfaring i å forske på dverggås, sædgås og brushane i Stabbursnes NR, vil fangst og håndtering av fugl kunne skje på en effektiv og hensiktsmessig måte, og slik at forstyrrelsen på øvrig fugleliv holdes på et lavest mulig nivå.
Statsforvalteren er positiv til at de omsøkte tiltakene innrettes slik at spesielt dverggjessene skånes for unødig forstyrrelse på oppholdsstedene. For at den samlede belastningen på artene skal bli minst mulig, vil det settes relevante vilkår for gjennomføringen av tiltakene i tråd med nml. §§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning og 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Det har vært forsket på dverggjess og andre fuglearter på Valdakmyra vår- og høst gjennom en årrekke. Statsforvalteren har hatt et godt samarbeid og en god dialog med forskerne, og har mottatt relevant informasjon om forskningsarbeidet underveis. Dette er viktig med hensyn på den videre dialog med forskningsmiljøet og ikke minst for forvaltningen av Stabbursnes NR.

Statsforvalteren kjenner ikke til at forskningen har medført negative konsekvenser for naturverdiene i reservatet så langt, og kan for 2021 heller ikke se at de omsøkte tiltakene vil komme i konflikt med verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig. Når det gjelder nml. § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, kan ikke Statsforvalteren se at den vil få relevans i saken.

I avveiningen av om en dispensasjon skal gis etter nml. § 48, skal eventuelle presedens-virkninger vurderes. Statsforvalteren kan ikke se at en innvilgelse av søknaden vil føre til at andre kan tenkes å ville søke på samme grunnlag. Dette betyr at en imøtekommelse av søknaden ikke vil føre til presedensvirkning. På grunn av faren for økt forstyrrelse av dverggjess og med de negative konsekvenser dette kan få, vil det være lite aktuelt å gi dispensasjon til forskning utover den aktiviteten som foregår i Stabbursnes NR i dag.

Vedtak
Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Norsk Ornitologisk Forening (NOF) tillatelse til ferdsel i Stabbursnes naturreservat fra og med 5. mai til og med 15. juni 2020 samt fra og med 15. august til og med 15. september 2020. Tillatelsen er gitt med hjemmel i pkt. VI nr. 5 i forskrift om Stabbursnes naturreservat av 16. desember 1983 nr. 2012.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Norsk Ornitologisk Forening (NOF) dispensasjon til fangst, merking og bruk av kamuflasjetelt i henhold til omsøkte tiltak i tabellene ovenfor. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 av 19. juni 2009 nr. 100.

Tillatelsen/dispensasjonen er gitt på følgende vilkår:

1. Tillatelsen/dispensasjonen gjelder for Ingar Jostein Øien og Tomas Aarvak og et begrenset antall medhjelpere.
2. Ferdsel i området og forstyrrelse av fuglelivet skal holdes på et minimum av det som er nødvendig for å gjennomføre tiltakene.
3. Fangst, håndtering og merking av fugler skal skje varsomt, effektivt og slik at fuglelivet forstyrres minst mulig.
4. Før igangsettelse av tiltakene, skal Statens naturoppsyn (SNO) Lakselv varsles.
5. Resultater av forskningsarbeidet i Stabbursnes NR skal sendes fortløpende til Statsforvalteren i Troms og Finnmark.
6. Det forutsettes at nødvendige tillatelser til fangst, håndtering og merking av fugl er innhentet fra Miljødirektoratet og Mattilsynet.

Klage

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jamfør forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen skal være skriftlig og begrunnet og sendes via Statsforvalteren i Troms og Finnmark, jf. forvaltningsloven § 32.

Med hilsen

Heidi-Marie Gabler (e.f.)
seksjonsleder

Tor Asbjørn Aslaksen Simonsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:

Porsanger kommune	postmottak@porsanger.kommune.no
Statens naturoppsyn Lakselv	torkjell.morset@miljodir.no
Tomas Aarvak	tomas@birdlife.no
Stabbursdalen nasjonalparkstyre	fmfikasa@statsforvalteren.no